

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 29ης Ιανουαρίου 2004*

Στην υπόθεση C-253/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arrondissementsrechtbank te Rotterdam (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

S. A. Kriiger

και

Directie van de rechtspersoonlijkheid bezittende Dienst Wegverkeer,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδήγσεως (ΕΕ L 237, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ L 235, σ. 1), και, αφετέρου, των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen (εισηγητή) και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

αφού ενημέρωσε το αιτούν δικαστήριο ότι θα αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του,

αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου να υποβάλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους ως προς το θέμα αυτό,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

¹ Με διάταξη της 27ης Ιουνίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιουλίου 2001, το Arrondissementsrechtbank te Rotterdam υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234

ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδήγησης (ΕΕ L 237, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ L 235, σ. 1, στο εξής: οδηγία 91/439), και, αφετέρου, των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της S. A. Krüger και της *Directie van de rechtspersoonlijkheid bezittende Dienst Wegverkeer* (διευθύνσεως της υπηρεσίας οδικής κυκλοφορίας) ως προς το θέμα της καταχωρίσεως και της αλλαγής στις Κάτω Χώρες της άδειας οδήγησης της οποίας η ενδιαφερομένη είναι κάτοχος.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

- 3 Η πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 έχει ως εξής:

«[...] είναι ευκταίο, για τους σκοπούς της κοινής πολιτικής μεταφορών και για να βελτιωθεί η ασφάλεια της οδικής κυκλοφορίας καθώς και για να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των προσώπων που εγκαθίστανται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εξετάστηκαν για να πάρουν άδεια οδήγησης, να υπάρχει κοινοτικό υπόδειγμα των εθνικών αδειών οδήγησης που θα αναγνωρίζεται αμοιβαία από τα κράτη μέλη χωρίς υποχρέωση αλλαγής.»

4 Η ένατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«[...] οι διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 της οδηγίας 80/1263/ΕΟΚ, και ιδίως η υποχρέωση αλλαγής των αδειών οδήγησης εντός προθεσμίας ενός έτους σε περίπτωση αλλαγής κράτους κανονικής διαμονής, αποτελούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές, λαμβανομένης υπόψη της προόδου που έχει σημειωθεί στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 91/439 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις εθνικές άδειες οδήγησης ακολουθώντας το κοινοτικό υπόδειγμα που περιγράφεται στο παράρτημα I ή Ia, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

2. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν αμοιβαία τις άδειες οδήγησης που εκδίδουν.

3. Όταν ο κάτοχος αδειίας οδήγησης της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει αποκτή την κανονική του διαμονή σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο που εξέδωσε την άδεια, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να υπάγει τον κάτοχο της αδειίας στις εθνικές διατάξεις που ρυθμίζουν τη διάρκεια ισχύος της αδειίας, τον ιατρικό έλεγχο, τη φορολογία, και να αναγράφει επάνω στην άδεια τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διαχείρισή της.»

6 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν κάθε ενδεικνυόμενη διάταξη για να αποφευχθεί ο κίνδυνος πλαστογράφησης των αδειών οδήγησης.»

7 Δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 5, της ίδιας οδηγίας, το ίδιο πρόσωπο μπορεί να είναι κάτοχος μόνο μιας άδειας οδήγησης την οποία έχει εκδώσει ένα κράτος μέλος.

8 Το άρθρο 8 της οδηγίας 91/439 προβλέπει ότι:

«1. Σε περίπτωση που ο κάτοχος άδειας οδήγησης της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει και η οποία έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος έχει πλέον την κανονική του διαμονή σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει την αντικατάσταση της παλαιάς του άδειας με νέα ισοδύναμη. Το κράτος μέλος που αντικαθιστά την άδεια ελέγχει, ενδεχομένως, αν η προς αντικατάσταση άδεια εξακολουθεί πράγματι να ισχύει.

2. Με την επιφύλαξη της αρχής της εδαφικότητας όσον αφορά την ισχύ των ποινικών και αστυνομικών διατάξεών του, το κράτος μέλος κανονικής διαμονής μπορεί να εφαρμόσει στον κάτοχο άδειας οδήγησης η οποία έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, τις εθνικές του διατάξεις όσον αφορά τον περιορισμό, την αναστολή, την αφαίρεση ή την ακύρωση του δικαιώματος οδήγησης και, ενδεχομένως, να προβεί, για τους σκοπούς αυτούς, σε αντικατάσταση της άδειας αυτής.

3. Το κράτος μέλος που αντικαθιστά την άδεια αποστέλλει την αντικατασταθείσα άδεια στο κράτος μέλος που την έχει εκδώσει, παρέχοντας τις δέουσες διευκρινίσεις.

4. Ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει σε πρόσωπο στο οποίο εφαρμόζεται, στο έδαφός του, ένα από τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, την ισχύ αδειάς οδήγησης που έχει εκδώσει άλλο κράτος μέλος.

Επίσης, ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί να χορηγήσει άδεια οδήγησης σε υποψήφιο ο οποίος αποτελεί το αντικείμενο ενός τέτοιου μέτρου σε άλλο κράτος μέλος.

[...]»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

⁹ Στις Κάτω Χώρες, οι διατάξεις που διέπουν την άδεια οδήγησης περιλαμβάνονται κυρίως στη γενική κανονιστική ρύθμιση περί οδικής κυκλοφορίας στην οποία εντάσσεται ο *Wegenverkeerswet* (νόμος για την οδική κυκλοφορία) της 21ης Απριλίου 1994 (Stb. 1994, αριθ. 475), όπως τροποποιήθηκε (Stbl. 1996, αριθ. 276· στο εξής: *WVW* 1994).

¹⁰ Κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, του *WVW* 1994, ο οδηγός οχήματος με κινητήρα κινούμενου επί δημοσίας οδού οφείλει να είναι εφοδιασμένος με άδεια οδήγησης εκδοθείσας από την αρμόδια αρχή και παρέχουσας το δικαίωμα οδήγησης του συγκεκριμένου οχήματος, υπονοούμενου, βεβαίως, ότι αρμόδια αρχή είναι εκείνη που ορίζεται ως αρμόδια στις Κάτω Χώρες. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου διευκρινίζει τα διάφορα χαρακτηριστικά της εν λόγω αδειάς και προβλέπει, μεταξύ αυτών, ότι αυτή πρέπει να είναι σε ισχύ.

11 Το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του WWV 1994 ορίζει ότι:

«1. Το άρθρο 107 δεν εφαρμόζεται επί οδηγών:

[...]

h) οχημάτων με κινητήρα όταν οι εν λόγω οδηγοί κατοικούν στις Κάτω Χώρες, η δε αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή άλλου συμβαλλομένου κράτους της Συμφωνίας περί Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου τούς έχει χορηγήσει άδεια οδηγήσεως ισχύουσα για την οδήγηση οχήματος με κινήτρα όπως αυτό το οποίο χρησιμοποιούν, κατά την περίοδο ισχύος της αδειάς αυτής στις Κάτω Χώρες η οποία καθορίζεται κατά την καταχώριση αυτής της αδειάς στα μητρώα αδειών ή, σε περίπτωση μη καταχώρισεως στα μητρώα αδειών οδηγήσεως ή όταν η καθορισθείσα κατά την καταχώριση περίοδος ισχύος στις Κάτω Χώρες είναι μικρότερη του έτους, εφόσον δεν έχει παρέλθει έτος από της εγκαταστάσεώς τους στις Κάτω Χώρες.»

12 Κατά το άρθρο 109 του WWV 1994:

«1. Η διάρκεια ισχύος στις Κάτω Χώρες, η καθοριζόμενη κατά την προβλεπόμενη από το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, καταχώριση, είναι ίση με:

a) 10 έτη από της ημερομηνίας χορηγήσεως, εφόσον η άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε σε πρόσωπο το οποίο δεν είχε ακόμη συμπληρώσει την ηλικία των 60 ετών κατά την ημερομηνία της χορηγήσεως

[...].»

- 13 Δυνάμει του άρθρου 122, παράγραφος 1, του WVV 1994, εφόσον η άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε σε πρόσωπο το οποίο δεν είχε ακόμη συμπληρώσει την ηλικία των 60 ετών έχει διάρκεια ισχύος 10 ετών από την ημερομηνία εκδόσεώς της. Οσάκις ο αιτών έχει ηλικία μεταξύ των 60 και 65 ετών, η άδεια οδήγησεως ισχύει από την ημερομηνία εκδόσεώς της έως την ημερομηνία κατά την οποία ο αιτών συμπληρώνει το 70ό έτος της ηλικίας του. Οσάκις ο αιτών είναι 65 ετών ή περισσότερος, η άδεια οδήγησεως έχει διάρκεια ισχύος 5 ετών από την έκδοσή της.
- 14 Το άρθρο 177, παράγραφος 1, του WVV 1994 προβλέπει ότι, σε περίπτωση οδήγησεως χωρίς άδεια οδήγησεως, με άδεια οδήγησεως της οποίας έχει λήξει η ισχύς ή με άδεια οδήγησεως η οποία δεν πληροί τις προβλεπόμενες σχετικώς προϋποθέσεις ή τις προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος αυτός, επιβάλλεται ποινική κύρωση, συγκεκριμένα φυλάκιση δύο μηνών κατ' ανώτατο όριο ή πρόστιμο.
- 15 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (νόμου περί διοικητικής εφαρμογής των κανόνων περί ρυθμίσεως της κυκλοφορίας) της 3ης Ιουλίου 1989 (Stbl. 1989, αριθ. 300), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο της 28ης Οκτωβρίου 1999 (Stbl. 1999, αριθ. 469, στο εξής: WAHV), προβλέπει, αναφορικά με ορισμένες συμπεριφορές αντιβαίνουσες στις διατάξεις του WVV 1994 ή στις διατάξεις που έχουν θεσπιστεί δυνάμει αυτού του νόμου, την επιβολή διοικητικών ποινών, αντί των ποινικών κυρώσεων που προέβλεπε ο νόμος αυτός.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η S. A. Krüger, Γερμανίδα υπήκοος, κατοικεί και εργάζεται στις Κάτω Χώρες από τον Ιανουάριο 1996. Είναι κάτοχος άδειας οδήγησεως που εκδόθηκε από τις γερμανικές αρχές στις 2 Σεπτεμβρίου 1983. Η εν λόγω άδεια έχει, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, απεριόριστη διάρκεια ισχύος. Προκειμένου να συμμορφωθεί προς το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του WVV 1994, η S. A. Krüger ζήτησε, με επιστολή της 14ης Ιουνίου 1996, από τη

Διεύθυνση της υπηρεσίας οδικής κυκλοφορίας να καταχωρίσει την εν λόγω άδεια. Με απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1996, η τελευταία δεν έκανε δεκτό το εν λόγω αίτημα για τον λόγο ότι η οικεία άδεια είχε εκδοθεί πριν από περισσότερα από δέκα έτη. Κατ' εφαρμογήν της ολλανδικής νομοθεσίας, μια τέτοια άδεια δεν μπορεί να καταχωριστεί αλλά πρέπει να αντικατασταθεί με ολλανδική άδεια οδηγήσεως.

17 Η S. A. Krüger άσκησε προσφυγή κατά της απόφάσεως αυτής ενώπιον του Arrondissementsrechtbank te Rotterdam ισχυριζόμενη ότι η άρνηση να δοθεί συνέχεια στην αίτηση καταχωρίσεως της άδειας οδηγήσεως, αφενός, συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μη δυναμένη να αιτιολογηθεί από αντικειμενικούς λόγους γενικού συμφέροντος και, αφετέρου, είναι αντίθετη προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο με την απόφασή του της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος (Συλλογή 1996, σ. I-929).

18 Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, η Διεύθυνση της υπηρεσίας οδικής κυκλοφορίας υποστήριξε ότι η μη δυνατότητα καταχωρίσεως άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε πριν από δέκα και περισσότερα έτη δεν συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εφόσον εφαρμόζεται αδιακρίτως στους Ολλανδούς κατόχους άδειας οδηγήσεως και στους κατόχους άδειας οδηγήσεως που χορηγήθηκε από άλλο κράτος μέλος. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η ολλανδική νομοθεσία δημιουργεί ένα τέτοιο εμπόδιο, αυτό δικαιολογείται σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, δηλαδή την ανανέωση των αδειών οδηγήσεως κάθε δέκα έτη. Πρόσθεσε ότι η οδηγία 91/439 δεν απαγορεύει να υποχρεούται ο κάτοχος γερμανικής άδειας οδηγήσεως, ο οποίος εγκαθίσταται στις Κάτω Χώρες, να προβεί στην αλλαγή της άδειας αυτής με ολλανδική άδεια οδηγήσεως.

19 Στη διάταξη του περί παραπομπής, το Arrondissementsrechtbank te Rotterdam διαπιστώνει ότι για ένα πρόσωπο που βρίσκεται στην κατάσταση της S. A. Krüger οι διατάξεις του WWV 1994 συνεπάγονται στην πραγματικότητα την ύπαρξη ή, τουλάχιστον, τη γένεση υποχρεώσεως αλλαγής της άδειάς της οδηγήσεως εντός προθεσμίας ενός έτους αν δεν θέλει να παραβεί τον νόμο. Όμως, τόσο από την ένατη

αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 όσο και από τη σκέψη 42 της αποφάσεως της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-230/97, *Awoyemi* (Συλλογή 1998, σ. I-6781), φαίνεται να προκύπτει ότι η εν λόγω οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μην επιβάλουν στον κάτοχο άδειας οδήγησης που χορηγήθηκε από κράτος μέλος την αντικατάσταση της εν λόγω άδειας με άδεια οδήγησης χορηγηθείσα από το κράτος μέλος υποδοχής.

- 20 Εκτιμώντας ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, η επίλυση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του χριζεί της ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το *Arrondissementsrechtbank te Rotterdam* αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Πρέπει η οδηγία 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδήγησης —ιδίως δε το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής— να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι είναι σύμφωνη με αυτήν μια εθνική ρύθμιση περί μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, βάσει της οποίας ρυθμίσεως, για τον κάτοχο άδειας οδήγησης, που χορηγήθηκε εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας από την αρμόδια αρχή και που ισχύει εφ' όρου ζωής του κατόχου της, υφίσταται, ή τουλάχιστον προκύπτει, υποχρέωση αλλαγής εντός ενός έτους μετά τη μεταφορά της συνήθους διαμονής στις Κάτω Χώρες, καθόσον η άδεια οδήγησης που χορηγήθηκε πριν πάνω από δέκα χρόνια εντός άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να καταχωριστεί στις Κάτω Χώρες και, στην περίπτωση που η άδεια οδήγησης δεν έχει καταχωριστεί, ο κάτοχός της με την οδήγηση μηχανοκίνητου οχήματος στις Κάτω Χώρες διαπράττει ποινικό αδίκημα;
- 2) Δημιουργεί μια εθνική ρύθμιση, όπως αυτή που εκτίθεται στο πρώτο ερώτημα, και με τις συνέπειες που περιγράφονται στο ερώτημα αυτό, εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και, αν ναι, μπορεί το εμπόδιο αυτό να δικαιολογηθεί από σκέψεις που ανάγονται στο να καταστούν δυνατές η περιοδική ανανέωση των στοιχείων που περιέχονται στο έγγραφο της άδειας οδήγησης και η προσαρμογή του εγγράφου αυτού στην τεχνική πρόοδο, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που για το έγγραφο αυτό πρέπει να τίθενται όσον αφορά την ασφάλεια και την καταπολέμηση της απάτης;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 21 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/439 έχει την έννοια ότι απαγορεύει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει υποχρέωση των κατόχων άδειας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο έδαφός του, να αλλάξουν την εν λόγω άδεια με εθνική άδεια οδηγήσεως για τον λόγο ότι άδεια οδηγήσεως χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος, η οποία δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις περί διάρκειας ισχύος που έχουν εφαρμογή στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν μπορεί να καταχωριστεί στο μητρώο των αδειών οδηγήσεως του τελευταίου αυτού κράτους.
- 22 Εκτιμώντας ότι η απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία του, το Δικαστήριο ενημέρωσε, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το αιτούν δικαστήριο ότι προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη και κάλεσε τους μνημονευομένους στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις τυχόν σχετικές παρατηρήσεις τους.
- 23 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή δεν διατύπωσαν καμία αντίρρηση ως προς την πρόθεση του Δικαστηρίου να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη· αντίθετως, η S. A. Krüger, η Ολλανδική, η Ισπανική και η Φινλανδική Κυβέρνηση εξέφρασαν αντίθετη γνώμη.
- 24 Για να δοθεί απάντηση στο ούτω αναδιατυπωθέν ερώτημα, επιβάλλεται, πρώτον, η παρατήρηση ότι από τις σκέψεις 60 έως 63 και 67 έως 70 της αποφάσεως της 10ης Ιουλίου 2003, C-246/00, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2003, σ. I-7485), προκύπτει ότι η οδηγία 91/439 απαγορεύει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει την υποχρεωτική καταχώριση των χορηγηθέντων από τα άλλα κράτη μέλη αδειών οδηγήσεως οσάκις οι κάτοχοί τους εγκαθίστανται στο έδαφός του.

25 Έτσι, αφού στις σκέψεις 60 και 61 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών έγινε υπόμνηση ότι, σύμφωνα με τη νομολογία, αφενός, η αμοιβαία αναγνώριση των αδειών οδηγήσεως που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 πρέπει να εξασφαλίζεται χωρίς καμία διατύπωση (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος, σκέψη 26, καθώς και Αwoyemi, σκέψη 41) και, αφετέρου, η υποχρέωση αμοιβαίας αναγνώρισεως των αδειών οδηγήσεως συνιστά σαφή και απαλλαγμένη αιρέσεως υποχρέωση ως προς την οποία τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν κανένα περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τον τρόπο συμμορφώσεώς τους προς αυτή (προπαρατεθείσα απόφαση Αwoyemi, σκέψη 42), το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 63 της αυτής αποφάσεως, ότι η υποχρεωτική καταχώριση άδειας οδηγήσεως εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος, που προβλέπεται από την ολλανδική νομοθεσία, συνιστά διατύπωση, υπό την έννοια της προπαρατεθείσας νομολογίας, και επομένως είναι αντίθετη προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισεως των αδειών οδηγήσεως που διατυπώνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439.

26 Έκρινε επίσης, στις σκέψεις 67 έως 70 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, ότι η υποχρεωτική καταχώριση των αδειών οδηγήσεως που εκδόθηκαν από άλλο κράτος μέλος δεν είναι απαραίτητη για να καθίσταται δυνατό σε κράτος μέλος να κάνει χρήση της δυνατότητας που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 να εφαρμόζει στον κάτοχο άδειας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στις Κάτω Χώρες, τις εθνικές του διατάξεις περί διάρκειας ισχύος της άδειας, περί ιατρικού ελέγχου καθώς και περί φορολογίας και περί εγγραφής στην άδεια οδηγήσεως των αναγκαίων για τη διαχείρισή της πληροφοριών.

27 Συναφώς, το Δικαστήριο παρατήρησε, πρώτον, ότι το γεγονός της μη καταχωρίσεως στις Κάτω Χώρες άδειας χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος δεν εμποδίζει τις ολλανδικές αρχές, στο πλαίσιο των οδικών ελέγχων, να προβαίνουν στην ορθή εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως υπολογίζοντας περίοδο δέκα ετών από την ημερομηνία εκδόσεως που αναγράφεται επί της συγκεκριμένης άδειας οδηγήσεως.

28 Έκρινε, δεύτερον, ότι η επίμαχη καταχώριση δεν κρίνεται αναγκαία προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν αν τηρήθηκαν οι εθνικές δια-

τάξεις περί ανανεώσεως της αδειάς οδηγήσεως και περί ιατρικών ελέγχων, καθόσον στον κάτοχο της αδειάς οδηγήσεως απόκειται η προσκόμιση αποδείξεων περί του ότι έχει συμμορφωθεί προς τις εν λόγω διατάξεις. Επομένως, αρκεί να ενημερώνονται οι κάτοχοι αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη σχετικά με τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, όταν προβαίνουν στις αναγκαίες διαδικασίες για την εγκατάστασή τους στις Κάτω Χώρες, και να επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις σε περίπτωση μη τηρήσεως των εν λόγω διατάξεων.

- 29 Έκρινε, τέλος, ότι η ύπαρξη σε ορισμένα κράτη μέλη πλαστικοποιημένων αδειών οδηγήσεως δεν καθιστά απαραίτητη μια υποχρεωτική καταχώριση αυτών των αδειών, δεδομένου ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, οι άδειες αυτές πρέπει να διαθέτουν, όπως προκύπτει από το παράρτημα Ι, σημείο 2, της οδηγίας 91/439, χώρο για την ενδεχόμενη αναγραφή, από το κράτος μέλος υποδοχής, των αναγκαιών για τη διαχείρισή τους ενδείξεων.
- 30 Έχει σημασία να υπομνηστεί, δεύτερον, ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/439, σε συνδυασμό με την ένατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, απαγορεύουν στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, να απαιτούν την αντικατάσταση των αδειών οδηγήσεως που εκδόθηκαν από άλλο κράτος μέλος, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας του κατόχου άδειας οδηγήσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση *Awoyemi*, σκέψη 42).
- 31 Η ερμηνεία αυτή επικυρώθηκε προσφάτως από το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφασή του Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 72 αυτής, έκρινε ότι από την ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 προκύπτει ότι η τελευταία αποσκοπούσε στη ρητή κατάργηση των συστημάτων αλλαγής αδειών οδηγήσεως.

- 32 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη νομολογία σαφώς προκύπτει ότι η οδηγία 91/439 απαγορεύει σε κράτος μέλος να απαιτεί την καταχώριση ή την αντικατάσταση αδειών οδήγησης που δεν εκδόθηκαν από τις δικές του αρχές, οσάκις οι κάτοχοι των εν λόγω αδειών εγκαθίστανται στο έδαφός του.
- 33 Συνεπώς, η οδηγία 91/439 απαγορεύει μια εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως αυτή για την οποία πρόκειται στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει την υποχρέωση των κατόχων άδειας οδήγησης εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος εκτός του κράτους μέλους υποδοχής να καταχωρίσουν και, ενδεχομένως, να αντικαταστήσουν την εν λόγω άδεια με εθνική άδεια οδήγησης.
- 34 Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως ήδη προκύπτει από τη σκέψη 28 της παρούσας διατάξεως, στον κάτοχο άδειας οδήγησης εκδοθείσας από κράτος μέλος, ο οποίος αποκτή τη συνήθη κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, απόκειται να προσκομίσει την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις που διατυπώνουν οι διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής σχετικά με την ανανέωση της άδειας οδήγησης. Πάντως, αφ' ης η απόδειξη αυτή προσκομιστεί, στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής απόκειται να συναγάγουν τα σχετικά συμπεράσματα και να επιτρέψουν στον εν λόγω κάτοχο άδειας οδήγησης να οδηγή όχημα υπό την κάλυψη της αρχικής του άδειας οδήγησης.
- 35 Το συμπέρασμα αυτό δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω του επιχειρήματος της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το οποίο το γεγονός ότι απαγορεύεται σε κράτος μέλος να απαιτεί από τους κοινοτικούς υπηκόους που κατοικούν στο έδαφός του να αντικαταστήσουν την άδειά τους οδήγησης, που χορηγήθηκε από άλλο κράτος μέλος, με εθνική άδεια οδήγησης, ενώ οι κάτοχοι μιας τέτοιας εθνικής άδειας, οι οποίοι κατ' αρχήν είναι υπήκοοι του κράτους μέλους υποδοχής, υποχρεούνται να αλλάζουν κάθε δέκα έτη την εν λόγω άδεια με νέα άδεια, συνιστά δυσμενή διάκριση ως προς τους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους.

36 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι ενδεχόμενες δυσμενείς διακρίσεις τις οποίες ενδεχομένως υφίστανται οι υπήκοοι κράτους μέλους έναντι του δικαίου του εν λόγω κράτους εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου αυτού, οπότε πρέπει να επιλύονται στο πλαίσιο του εσωτερικού νομικού συστήματος του ως άνω κράτους (απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-64/96 και C-65/96, Uecker και Jacquet, Συλλογή 1997, σ. I-3171, σκέψη 23).

37 Ενόψει των σκέψεων αυτών, στο πρώτο ερώτημα, όπως αυτό αναδιατυπώθηκε, πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/439 έχει την έννοια ότι απαγορεύει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει, υπό ορισμένες περιστάσεις, υποχρέωση των κατόχων άδειας οδήγησης εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο έδαφός του, να αλλάξουν την εν λόγω άδεια με εθνική άδεια οδήγησης για τον λόγο ότι άδεια οδήγησης χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος, η οποία δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις περί διάρκειας ισχύος που έχουν εφαρμογή στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν μπορεί να καταχωριστεί στο μητρώο των αδειών οδήγησης του τελευταίου αυτού κράτους.

Στον κάτοχο άδειας οδήγησης εκδοθείσας από κράτος μέλος, ο οποίος αποκτά τη συνήθη κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, απόκειται να προσκομίσει την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις που διατυπώνουν οι διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής σχετικά με την ανανέωση της άδειας οδήγησης. Πάντως, αφ' ης η απόδειξη αυτή προσκομιστεί, στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής απόκειται να συναγάγουν τα σχετικά συμπεράσματα και να επιτρέψουν στον εν λόγω κάτοχο άδειας οδήγησης να οδηγήσει όχημα υπό την κάλυψη της αρχικής του άδειας οδήγησης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

38 Ενόψει της δοθείσας επί του πρώτου ερωτήματος απαντήσεως, παρέλκει η απάντηση επί του δευτέρου ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³⁹ Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική, η Ισπανική, η Ιταλική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υποβλήθηκαν από το Arrondissementsrechtbank te Rotterdam, με διάταξη της 27ης Ιουνίου 2001, αποφαινεται:

Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδηγήσεως, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996, έχει την έννοια ότι απαγορεύει

κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει, υπό ορισμένες περιστάσεις, υποχρέωση των κατόχων άδειας οδήγησης εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο έδαφός του, να αλλάξουν την εν λόγω άδεια με εθνική άδεια οδήγησης για τον λόγο ότι άδεια οδήγησης χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος, η οποία δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις περί διάρκειας ισχύος που έχουν εφαρμογή στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν μπορεί να καταχωριστεί στο μητρώο των αδειών οδήγησης του τελευταίου αυτού κράτους.

Στον κάτοχο άδειας οδήγησης εκδοθείσας από κράτος μέλος, ο οποίος αποκτά τη συνήθη κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, απόκειται να προσκομίσει την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις που διατυπώνουν οι διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής σχετικά με την ανανέωση της άδειας οδήγησης. Πάντως, αφ' ης η απόδειξη αυτή προσκομιστεί, στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής απόκειται να συναγάγουν τα σχετικά συμπεράσματα και να επιτρέψουν στον εν λόγω κάτοχο άδειας οδήγησης να οδηγεί όχημα υπό την κάλυψη της αρχικής της άδειας οδήγησης.

Λουξεμβούργο, 29 Ιανουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος

R. Grass

A. Rosas